

August - eksiili, vastupanu ja iseseisvuse taastamise kuu

Eesti Vabariigi juubeliaasta on jaotatud teemakuudeks. Teemadeks on kas põhiseaduslikud institutsioonid või muud tähtsamaid valdkonnad Eesti 90-aastasest kujunemisloos. Nii on pööratud tähelepanu presidendile, õiguskantslerile, riigikontrollile, riigikogule, kohtule, Eesti Pangale, kohalikele omavalitsustele, valitsusele, aga ka ja ennekõike Eesti rahvale. Omaette kuuteema – oktoobris – on ka Eestis elavad vähemusrahvused, ning septembri teemaks on kool.

Eesti Vabariigi keerulist ajalugu silmas pidades on klaar, et erilist tähelepanu väärivad ka sündmused, mis tegid võimalikuks nii iseseisvuse sünni kui taassünni. Esimest poleks ilma Vabadussõjata, millele pühendatud teemakuu oli jaanuaris. Teisele on pühendatud august.

Augustis meenutame sündmusi, mis aitasid Eesti Vabariigil riigikaotuse ajast välja tulla ning omariikluse taastada. See hõlmab mõtteliselt kogu okupatsiooniperioodi – viit aastakümnet, kus enamal või vähemal määral unistati ning tehti tööd selle nimel, et Eesti Vabariigi võim siin maal taas jõusse astuda võiks. Seda tööd tehti suurema või väiksema eduga nii paguluses kui kodumaal mitmel tasemel vastupanuvõitluse käigus. See töö tipnes 1991. aasta augustis iseseisvuse taastamisega – ning ka viimane okupatsiooniväe sõdur lahkus Eestist augustis, 1994. Augustisse langeb ka massilise paguluse siirdumise algus 1944. aastal, samuti viis aastat varem Eesti okupeerimisele viinud Molotovi-Ribbentropi pakti sõlmimise päev (1939) ning seda hiljem märkinud legendaarse Hirvepargi miitingu (1987) ning Balti keti (1989) aastapäev jm sündmused.

Niisiis ongi august teemakuuna just nimelt eksiili, vastupanu ja iseseisvuse taastamise kuu.

Rahvusvaheline konverents

“Diasporaa roll Eesti iseseisvuse taastamisel”

Tartu Ülikooli Välis-Eesti Uuringute Keskuse ja Kultuuriministeeriumi koostöös toimuv konverents
Jõhvi kontserdimajas 6.-7.augustil 2008

Arvestades aastapäeva tähistamisega kaasnevat tähelepanu Eesti omariiklusele ja eestlusele ning praegu toimuvat põlvkondade vaheldumise kõrghetke, on sobiv aeg esindusliku konverentsi korraldamiseks muutuvast eestlusest maailmas. See konverents on aastapäeva tähistamisel keskne üritus, millega riik soovib tähelepanu keskpunkti seada kõik väljaspool kodumaad elavad eestlased ja nende rolli Eesti arengus olenemata sellest, kas neid on võõrsile viinud elutee keerdkäigud, soovunelm parema elu järele või mõni muu põhjus, ning millises maailma paigas nad täna elavad.

Kava:

Kolmapäev, 6. august

11.00 – 11.30 Avasõnad

11.30 – 13.00 Ettekanded: Eesti

- Aune Valk „Eesti avatud identiteet ja diasporaaestlased”
- Trivimi Velliste „Eesti ja tema pagulased”
- Georg Riesenkaempff „Traditsioonid ning kaasaeg, minevik ja tulevik: Mustpeade Vennaskond ning Carl-Otto ja Georg Riesenkaempffi fond”

13.00 – 14.30 Lõuna

14.30 – 16.00 Ettekanded: Lääne-diasporaa

- Rein Taagepera „Heitlus Balti ajaloo pärast”
- Aho Rebas „Väliseestlaste vabadusvõitlus Rootsi vaatevinklist”
- Kyllike Sillaste-Elling „Väliseestlaste panus ja Eesti tulevik”

Neljapäev, 7. august

10.00 – 11.30 Ettekanded: Ida-diasporaa

- Katrin Koik „Moskva eestlaste tegemised aastatel 1988-1991”
- Aadu Must „Venemaa eestluse hiilgus ja häving. Materjale Venemaa arhiivides
- Mare Litnevskaja „Mõttemõlgutusi Ukraina eestlastest”

11.30 – 12.00 Kohvipaus

12.00 – 13.30 Ettekanded: Kultuur/teadus

- Ivi Zajedova „Rahvatants eestluse säilitajana paguluses”
- Liis Kolle „Mis ilm täna Välis-Eestis on? Enda ja teiste pilk”
- Jaan Seim „Rootsi-Eesti koolielust ja eesti identiteedi säilitamisest”

13.30 – 14.30 Lõuna

14.30 – Avatud mikrofoni, konverentsi kokkuvõte

•Kavas võib toimuda muudatusi

Lisateave:

www.ut.ee/VEUK

Anne-Ly Reimaa

Kultuuriministeeriumi asekancler

Tel 628 2217

anne-ly.reimaa@kul.ee

Rahvusvaheline konverents

“Diasporaa roll Eesti iseseisvuse taastamisel”

Esinejatest:

Aune Valk - kaitses 2001. aastal doktorikraadi psühholoogias tööga "Etnilise identiteedi kaks aspekti: etniline uhkus ja etniline eristamine". Ta on aastaid juhtinud avatud ülikooli tegevust Tartu Ülikoolis, uurides kõrghariduse erinevaid aspekte, identiteeti ja rahvussuhteid ning õpetades kultuuridevahelise psühholoogiaga seotud ained. Aune Valgu toimetamisel on ilmunud kaks Eestit ja eestlasi võrdlevas perspektiivis käsitlevat raamatut. Hetkel töötab Aune Valk Eesti Kirjandusmuuseumis teadurina.

Trivimi Velliste - oli aastatel 1987-1991 Eesti Muinsuskaitseeltsi esimees, osalenud Eesti Kongressi ja Eesti Komitee töös 1990–1992 ning Põhiseaduse Assamblee töös aastatel 1991–1992, lisaks oli 1992 välisministri nõunik, 1992-1994 välisminister (vahepeal ka aseminister), alates 2007 Balti Assamblee president, võtnud osa VII, IX ja X Riigikogu tööst. Talle on omistatud Riigivapi IV klassi teenetemärk ja Riigivapi II klassi teenetemärk.

Georg Riesenkaampff - doktorikraad majanduses, mustpeade vennaskonna liige ning Carl-Otto ja Georg Riesenkaampffi fondi looja. Fond tegeleb noorte ning andekate majandustudengite õppimisvõimaluste ning praktiliste kogemuste omandamise abistamisega Saksamaa erinevates suureettevõtetes.

Rein Taagepera - California Ülikooli, Irvine'i ja Tartu Ülikooli emeriitprofessor; politoloog. 2008. aastal andis Uppsala Ülikool talle Skytte auhinna demokraatlike valimissüsteemide uurimise eest. Talle on omistatud Riigivapi II klassi orden.

Aho Rebas - on sündinud ja elanud peamiselt Rootsis. Omandas Göteborgi Ülikoolis filosoofia magistri kraadi õppides ajalugu, kirjanduse ajalugu, Põhjamaade keeli ja maateadust. Töötanud Rootsis eesti laste suvekodude juhatajana, Göteborgi Eesti Kooli direktorina, Partille kultuuri ja vabaaja valitsuse juhatajana jm. On Rootsi Eestlaste Liidu abiesimees ning Ülemaailmse Eesti Kesknõukogu juhatuse liige ja ametlik esindaja Eestis. Oli aastatel 1990-92 Eesti Kongressi saadik ja töötas 1993. a Eestis Välisministeeriumi konsultandina, Kaitseväe Peainspektorina ja Peastaabi Luure ja vastuluure osakonna ülemana.

Kyllike Sillaste-Elling on sündinud ja koolis käinud Kanadas, magistriskraadi rahvusvaheliste suhete alal sai ta Inglismaalt. Londonis elas ta mõned aastad ka diplomaadina, sest Eestisse tulles asus ta tööle Välisministeeriumisse. Algselt töötas Juhan Partsi ja nüüd Andrus Ansipi välisnõunikuna (nõu annab peaministrile kõigis välispoliitikat, välisteemasid ja julgeolekut puudutavates küsimustes).

Katrin Koik on Moskva Eesti Seltsi asutajaliige ning pikaajaline aseesimees. Alates 1991. aastast töötanud EV välisministeeriumis ning nõunikuna Ukraina Eesti saatkonnas. Talle on omistatud Valgetähe V klassi teenetemärk välissuhtlemise edendamise eest.

Aadu Must on Eesti ajaloolane ja poliitik, Riigikogu liige. Tartu Ülikooli arhiivinduse õppetooli asutaja ja arhiivinduse professor. Üheks uurimisvaldkonnaks Venemaal elavad eestlased. Talle on omistatud Valgetähe IV klassi teenetemärk.

Mare Litnevskaja on Ukraina Eesti Seltsi pikaajaline esinaine. Elab ja töötab Kiievis. Talle on omistatud Valgetähe V klassi teenetemärk eestluse hoidmise eest Ukrainas.

Ivi Zajedova on Tsehhi Eesti Klubi esinaine. Omandas Praha Karli Ülikoolis doktori kraadi poliitilistes teadustes. Töötab Praha Karli Ülikoolis õppejõuna ning külalislektorina õpetab Tallina Ülikoolis rahvusvahelisi suhteid. Talle on omistatud Valgetähe V klassi teenetemärk Eesti-Tsehhi kultuurisuhete edendamise eest.

Liis Kolle on 2009. aastal Münsteris toimuva ESTO lavastaja. Õppinud Berliinis lavastajaks, hetkel töötab Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias ooperistuudio õppejõu ning vabakutselise lavastajana.

Jaan Seim on ainsa väljaspool Eestit tegutseva Eesti kooli - Stockholmi Eesti kooli - pikaajaline direktor, muusikapedagoog, tõlkija ning Rootsi Eestlaste Liidu liige. Talle on omistatud Valgetähe V klassi teenetemärk.

Ajalookonverents

“Eesti Vabariigi Valitsus eksiidis”

15. augustil toimub Eesti Memento Liidu korraldatav ajalookonverents „Eesti Vabariigi Valitsus eksiidis”. Konverentsi toimumispaigaks on valitud Vabadusvõitluse muuseum Lagedil, et ühendada ühte üritusse augustikuu mõlemad teemad – eksilvalitsus ja vastupanu.

Ettekannetega esinevad:

Enno Penno, kes juhtis peaministri asetäitjana Eesti Vabariigi Valitsust 20. juunist 1990 kuni 16. juulini 1992, Eesti taasiseseisvumiseni;
Ajaloolane Peep Pillak, kes räägib Otto Tiefi valitsuse õiguskantslerist Richard Övelist;
Riigiarhiivi teatmetalituse juhataja Liivi Uuet, kes räägib eksilvalitsuse välisministri August Koernist ja tema pärandist Riigiarhiivis.

Pärast vaheaega järgneb ekskursioon muuseumis Johannes Tõrsi selgitustega.

Üritus algab kell 11.00. Piiratud ruumi tõttu toimub üritus kutsetega, mille saamiseks pöörduda Eesti Memento Liidu poole nädal enne üritust tel 641 1200 (E-N 12.00-16.00).

Mälestuspäev Piliblveres

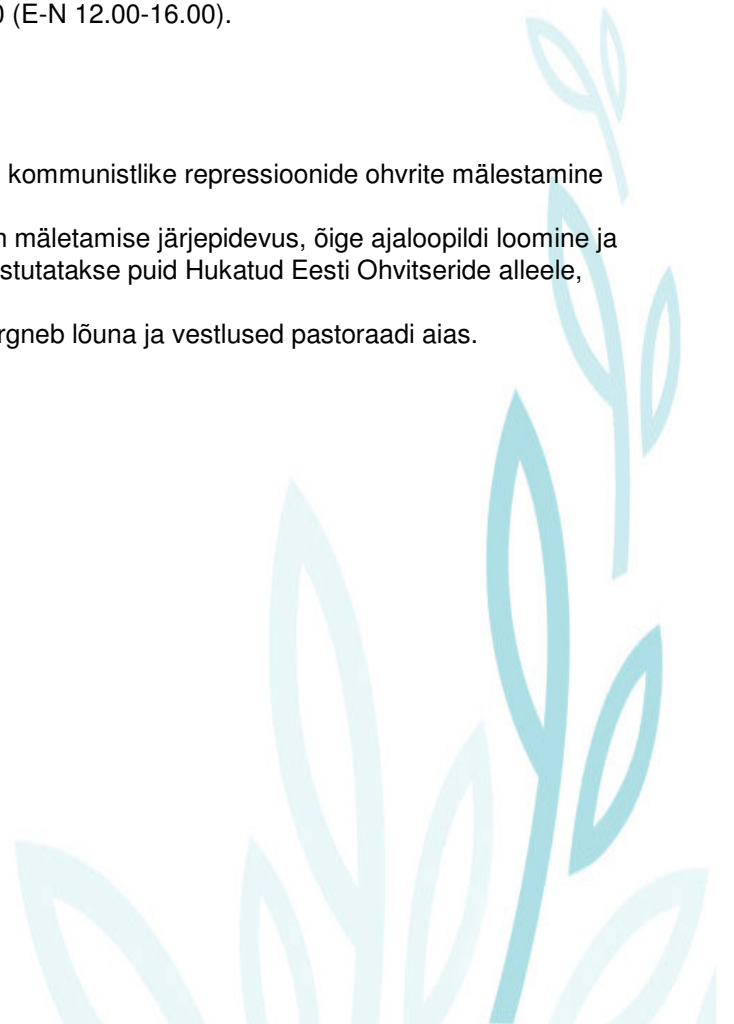
16. juunil toimub algusega kell 11.00 traditsiooniline kommunistlike repressioonide ohvrite mälestamine Piliblvere memoriaali juures.

Sündmus algab kõnekoosolekuga, mille teemaks on mäletamise järjepidevus, õige ajaloopildi loomine ja edasiandmine järgmistele põlvkondadele. Seejärel istutatakse puid Hukatud Eesti Ohvitseride alleele, mille rajamist alustati möödunud sügisel.

Mälestusjumalateenistus algab kell 13.00, sellele järgneb lõuna ja vestlused pastoraadi aias.

Oodatud on kõik huvilised.

Lisateave:
Rein Purje
Tel 641 1200
www.memento.ee

Rahvusvaheline konverents

“Poliitilised repressioonid 1940ndatel ja 1950ndatel aastatel”

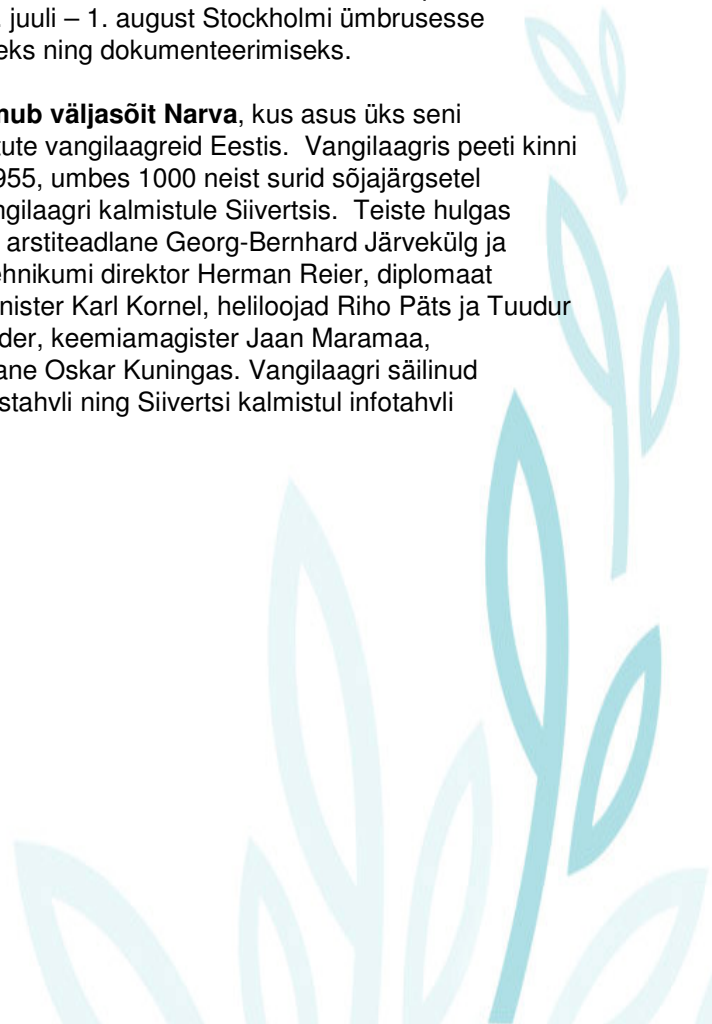
Eesti Vabariigi 90. juubeliaastal korraldab Eesti Muinsuskaitse Selts rahvusvahelise konverentsi, mis käsitleb Eesti ja teiste Euroopa riikide lähiajalugu II maailmasõja ajal ja järel. Konverents „Poliitilised repressioonid 1940ndatel ja 1950ndatel aastatel“ toimub **21. augustil Tallinnas Rahvusraamatukogus** ning on jätkuks 2005. aastal peetud küüditamisi ja massirepressioone käsitletud konverentsile „Terrori arheoloogia“. Kahe konverentsi ettekannete põhjal valmib trükis, milles on ettekandeid Eesti, Läti, Leedu, Poola, Valgevene, Ukraina, Soome ja Ungari autoritelt. Ka käesolev konverents juhib tähelepanu 20. sajandi keskel riiklikul tasandil aset leidnud terrorile, mälestamaks ohvreid ja hoiatamaks sarnaste sündmuste võimaliku kordumise eest.

Konverentsil tuleb esitlusele avalikuks kasutamiseks mõeldud andmebaas väljapaistvate eesti kultuuri- ja ühiskonnategelaste matmispaikade kohta, mis asuvad väljaspool Eestit. Andmebaas valmis Eesti Muinsuskaitse Seltsi, Eesti Arhivaaride Ühingu, Välisministeeriumi, Kultuuriministeeriumi, Haridus- ja Teadusministeeriumi, Kaitseministeeriumi, Muinsuskaitseameti, EELK Konsistooriumi ühistööna. Andmebaasi ettevalmistamiseks korraldab EMS ekspeditsiooni 17. – 24. juuli Tveri oblastisse Venemaal ning 27. juuli – 1. august Stockholmi ümbrusesse kaasmaalaste haudade otsimiseks, kaardistamiseks ning dokumenteerimiseks.

Konverentsile järgneval päeval, **22. augustil toimub väljasõit Narva**, kus asus üks seni vähetuntud sõjavangide ja poliitiliselt represseeritute vangilaagreid Eestis. Vangilaagris peeti kinni 9 eri rahvuse ja riigi kodanikke aastatel 1945 – 1955, umbes 1000 neist surid sõjajärgsetel aastatel nälga ja haigustesse ning on maetud vangilaagri kalmistule Siivertsis. Teiste hulgas viibisid Narva vangilaagris Vabadusristi kavalerid arstiteadlane Georg-Bernhard Järvekülg ja Sõjakooli ülem kolonel Verner Trossi, Tallinna Tehnikumi direktor Herman Reier, diplomaat Ferdinand Kull, minister kolonel Gustav Viard, minister Karl Kornel, heliloojad Riho Päts ja Tuudur Vettik, luuletaja Artur Alliksaar, pianist Eugen Kelder, keemiamagister Jaan Maramaa, kooliuuendaja Ada Oengo-Juhandi, kirjandusloolane Oskar Kuningas. Vangilaagri säilinud peahoone avame terrorirežiimi ohvritele mälestustahvli ning Siivertsi kalmistul infotahvli hukkunute kohta.

Lisateave:

Helle Solnask
Tel 641 2522; 5349 4304
helle@muinsuskaitse.ee
www.muinsuskaitse.ee

Rahvusvaheline konverents “Riikliku iseseisvuse taastamine parlamentaarsel teel aastatel 1990-1992”

21. ja 22. augustil 2008 korraldab 20. Augusti Klubi Tallinnas Toompea lossis rahvusvahelise konverentsi “Riikliku iseseisvuse taastamine parlamentaarsel teel aastatel 1990-1992”.

Konverents algab 21. augustil kell 11.00. Konverentsi neljal istungil käsitletakse kõiki aktuaalseid teemasid Eesti iseseisvuse taastamisel. Pärast avamist ja tervitusi peab I istungil “Eesti valikud” põhiettekannde Rein Järlik. II istungi teema on “Õigusbaasi loomine Eesti riigi taastamiseks” ja peaettekandja on tolelaegne Eesti Vabariigi Ülemnõukogu esimees Arnold Rüütel. Teisel päeval on alguseks kell 10.00 ja III istungi, “Majandussüsteemi radikaalne muutmine - uue majandusruumi valik”, põhiettekanne on Tiit Madelt. Konverentsi viimase istungi teema on “Ülemnõukogu tegevus rahvusvaheliste suhete loojana” ja peaettekandjaks sellel istungil Ülo Nugis. Lisaks põhiettekanndjatele on rida teisi huvitavaid ettekandeid ja sõnavõtte nii Eestist kui välismaalt.

Konverentsi raames toimuvad ka kolme Balti riigi sõsarklubide kohtumised ja läbirääkimised. Külalisi on konverentsile oodata mitmetest välisriikidest, mitmeid neist esinevad ka sõnavõttudega.

Korraldajast

20. Augusti Klubi moodustus neist Eesti Ülemnõukogu liikmetest, kes hääletasid 20. augustil 1991. aastal Eesti riikliku iseseisvuse taastamise poolt. Klubi käib koos vähemalt kaks korda aastas, peab sõprusidemeid Läti ja Leedu sõsarklubidega, on toetanud tolle perioodi sündmusi kajastavate raamatute väljaandmist, samas on võetud klubis ühene seisukoht, et päevapoliitikasse ei sekkuta. Leedu analoogse “Signaatorite Klubi” koosseisu arvati *in corpore* Leedu Ülemnõukogu need 124 liiget, kes 11. märtsil 1990 allkirjastasid Leedu Vabariigi Iseseisvusakti. Läti analoogset klubi nimetatakse „4. mai Deklaratsiooni Klubiks“ ja selle moodustasid 138 Läti Ülemnõukogu liiget, kes hääletasid Iseseisvusdeklaratsiooni poolt 4. mail 1990.

Lätis ja Leedus korraldati analoogsed konverentsid vastavalt 2005. ja 2007. a. Konverentsidel jäi kõluma tungiv vajadus põhjalikumalt analüüsida ja ajaloo jaoks talletada õppetunde, mida andis Balti riikide iseseisvuse taastamine parlamentaarsel teel, rahumeelselt, vägivaljata.

Kava, lisainfo ja registreerimine internetis: <http://www.nlib.ee/91441>

Lisateave:

Ants Veetõusme
20. Augusti Klubi president
Tel 501 4131
ants@easl.ee

Konverents “Kunst paguluses”

Konverents „Kunst paguluses“ **28. augustil 2008 algusega kell 11.00 Kumu auditoriumis**

Eesti Kunstimuuseumi, Tartu Kunstimuuseumi ja Kunstiühing "Pallas" 2007. aastal käivitunud ühisprojekti „Eesti kunst paguluses“ esimesel konverentsil keskendutakse pagulaskultuuri eri valdkondade - kirjanduse, kunsti ja muusika osas tehtava uurimustöö hetkeseisule Eestis, vaadeldakse pagulaskunsti kajastamise ja uuringutega seotud probleeme Lätis ja Leedus, käsitletakse võõrsil loodud kultuuriloolise materjali kogumist, dokumenteerimist ja säilitamist, analüüsitakse paguluse kui fenomeni sotsioloogilisi ja psühholoogilisi aspekte ning vaadeldakse Rootsi näitel pagulaskunstnike vastuvõttu uue asukohamaa kultuuripoliitilises taustsüsteemis.

Konverentsil esinevad:

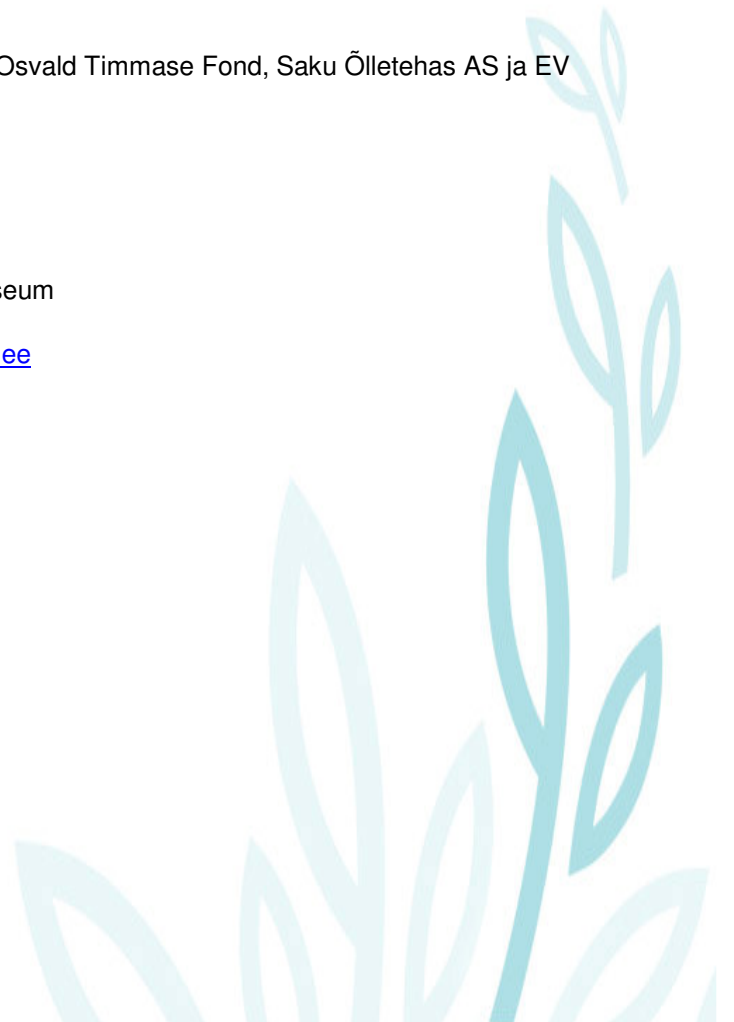
- Māra Lāce (Läti Riiklik Kunstimuuseum)
- Osvaldas Daugelis (MK Čiurlionis Muuseum, Kaunas)
- kunstiteadlane Irja Bergström (Göteborg)
- kirjandusteadlased Piret Kruuspere ning Jaan Undusk (Underi ja Tuglase Kirjanduskeskus)
- muusikateadlane Avo Hirvesoo
- Piret Noorhani (Eesti Rahva Muuseum, Baltic Heritage Network projektijuht)
- Tiiu Talvistu (Tartu Kunstimuuseum)
- Kersti Koll (Eesti Kunstimuuseum)

Projekti „Eesti kunst paguluses“ toetavad Erika ja Osvald Timmase Fond, Saku Õlletehas AS ja EV Kultuuriministeerium ja Kultuurkapital.

Lisateave:

Kersti Koll
Eesti Kunstimuuseum
Tel 58 136 012
kersti.koll@ekm.ee

Tiiu Talvistu
Tartu Kunstimuuseum
Tel 528 1342
tiiu.talvistu@mail.ee

Marcus Kolga film "GULAG 113"

Eesti Rahva Muuseumis

Dokumentaalfilm "GULAG 113" jälgib 89-aastase Kanada eestlase Eduard Kolga eluteed, kel õnnestus pääseda nõukogude GULAG-ist. Film jutustab äärmiselt liigutava loo Eduard Kolga reisirist Kanadast paikadesse sügaval Venemaal, kus temale ja miljonitele teistele idaeurooplastele said osaks kohutavad läbielamused 60 aastat tagasi.

Filmi kannavadki Kolga muljed oma kunagiste laagripaikade külastamisest ja meenutused olust - rängast orjatööst ja näljast Punaarmee võimu all. Need meenutused on vägagi tuttavad paljudele baltlastele, poolakatele, ukrainlastele, soomlastele ja teistele, kes pidid taluma samu kannatusi Nõukogude vangilaagrites II Maailmasõja päevil.

Eestist mobiliseeritute elu ja surma kommenteerivad Irina Dubrovina, Tatjana Melnik ja Vjatšeslav Tšikin. Filmi illustreerivad hästi leitud ja üles võetud pildimaterjal, kunstnike joonistused, fotod ja ajaloolised kaardid.

Dokumentaalfilm "GULAG 113" valmis Kanada studios Real World Pictures. Eesti poolt aitas projekti läbi viia filmistuudio Allfilm. Filmi autor on Eduard Kolga, režissöör tema pojapoeg Marcus Kolga, operaator Rein Kotov.

"GULAG 113" on noore eesti soost Kanada filmimehe ja graafik-disaineri Marcus Kolga esimene dokumentaalfilm. Tänavu valmis tal Rogers Media Television'i jaoks dokumentaalfilm Saksa põgenikelaeva Wilhelm Gustloff uputamist Läänemeresel 1945. aastal, mille pardal oli 10000 inimest.

Filmi "GULAG 113" rahastati *OMNI's Independent Producers Initiative*'i etnokultuuriliste programmide fondist. Eestikeelne "GULAG 113" esilinastus 17. septembril 2005 Kanada telekanali Rogers OMNI TV 1 sarjas *Language Documentary Special*.

Film võitis 2007. aastal Canadian Ethnic Media Association'i (Kanada Etnilise Meedia Assotsiatsioon) preemia dokumentaalfilmide kategoorias.

Autorist:

Marcus Kolga on noor eesti soost Kanada filmimees ja graafik-disainer, meediaettevõtte Liefa Communications juht. Äsja võitis ta rahvusvahelise konkursi, mille korraldas *The Victims of Communism Memorial Foundation* (Kommunismiohvrite Mälestamise Sihtasutus) ja hakkab koos kahe teise Kanada eestlase Tarmo Saksa ja Paul Saumetsaga välja töötama kommunismikuritegude virtuaalmuuseumi, mille missioon on praeguse ja tulevaste põlvkondade harimine kommunismi ajaloo ja pärandi teemal ning kommunismi kuritegude näitamine ja ohvrite mälestamine. Kommunismiohvrite mälestamise sihtasutuse auesimees on USA president George W. Bush, fondi rahvusvahelise nõukogu liikmete hulka kuulus ka Lennart Meri. Peaminister Andrus Ansip andis 29. novembril 2007 Washingtonis Kommunismiohvrite Mälestamise Sihtasutusele Eesti-poolse annetusena 5000 USA dollarit ehk ligi 53 000 krooni rahvusvahelise kommunismikuritegude virtuaalmuuseumi loomiseks.

Filmi "GULAG 113" näidatakse **Eesti Rahva Muuseumis 14. augustil kell 16**, vesteldakse filmi režissööriga Eesti ja maailma ajaloost ning tema tegevusest selle uurimisel ja jäädvustamisel

Lisateave:

Piret Noorhani
projektijuht
Eesti Rahva Muuseum
Tel 55 608 998
piret.noorhani@erm.ee

Erinäitused muuseumides

Okupatsioonide muuseumis avatakse Rootsi Eestlaste Liidu ja Okupatsioonide muuseumi koostöös valminud fotonäitus "Pildid Eesti elust Rootsis Eesti Vabariigi juubeliaastatel". Näitus avatakse **12. augustil ja jääb avatuks kuni 14. septembrini**.

Lisateave:

Okupatsioonide muuseum
Tel 668 0250
muuseum@okupatsioon.ee

Palamuse O. Lutsu Kihelkonnakoolimuuseumis on videonäitus "Eestlased väljaspool Eestit". Suurel ekraanil meenutavad oma elukäiku kolme põlvkonna eestlased - Ülo Kompa, Merike Steinert ja Triinu Kull-Boutahir. Praegu elavad nad Münchenis ja Karlsruhe. Intervjuud on salvestatud juunis ja juulis Eestis ning Saksamaal. Näitus annab isiklike läbielamiste kaudu ülevaate väljarändamise põhjustest ja kohanemisest võõrsil. Näitus avatakse **15. augustil kell 14.00**.

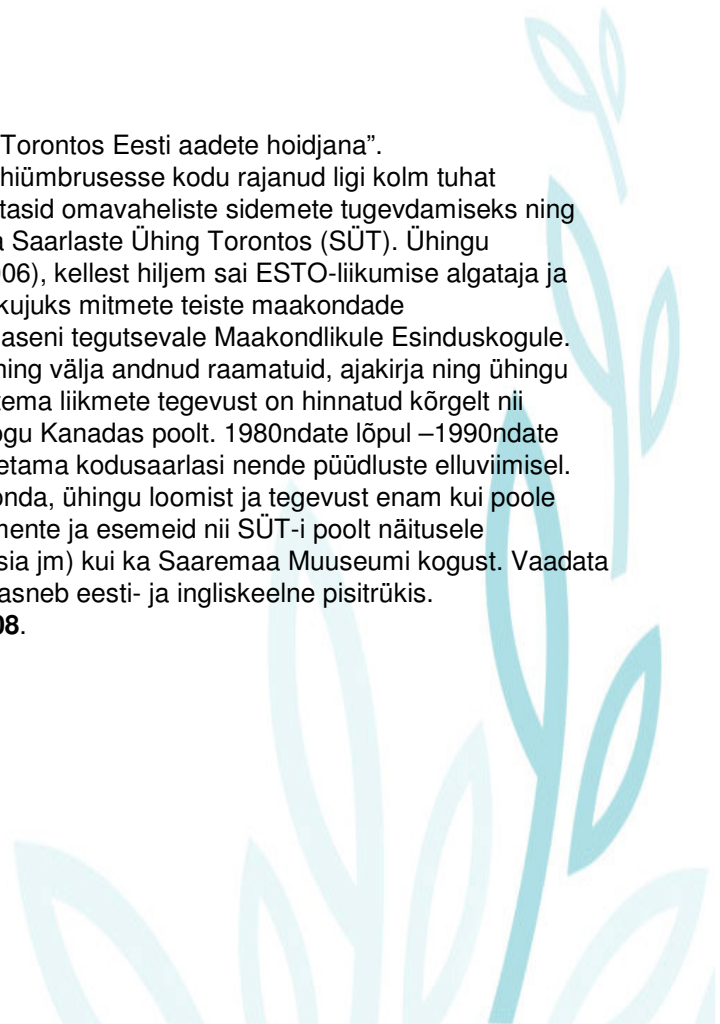
Lisateave:

Arne Tegelman
muuseumi direktor
Tel 514 8723
arne@palmuseum.ee

Saaremaa Muuseumis on näitus "Saarlaste Ühingu Torontos Eesti aadete hoidjana". 1950. aastate keskpaigaks oli Torontosse ja selle lähiümbrusesse kodu rajanud ligi kolm tuhat Saaremaalt pärit pagulast, kes 18. märtsil 1956 asutasid omavaheliste sidemete tugevdamiseks ning edasise tegevuse arendamiseks ühingu nimetusega Saarlaste Ühingu Torontos (SÜT). Ühingu esimeseks esimeheks valiti Robert Kreem (1923-2006), kellest hiljem sai ESTO-liikumise algataja ja initsiaator. Saarlaste ühistegevus oli ärgitavaks eeskujuks mitmete teiste maakondade organisatsioonide tekkele, pannes sellega aluse tänaseni tegutsevale Maakondlikule Esinduskogule. Enam kui poole sajandi pikkuse ajaloo jooksul on ühingu välja andnud raamatuid, ajakirja ning ühingu juubelitega seotud trükiseid. Saarlaste ühingu ning tema liikmete tegevust on hinnatud kõrgelt nii Kanada riiklikul tasandil kui ka Eestlaste Kesknõukogu Kanadas poolt. 1980ndate lõpul –1990ndate algul oli SÜT selleks organisatsiooniks, kes asus toetama kodusaarlaste nende püüdluste elluviimisel. Näitus kajastab saarlaste koondumist Toronto piirkonda, ühingu loomist ja tegevust enam kui poole sajandi jooksul. Lisaks on väljas rida originaaldokumente ja esemeid nii SÜT-i poolt näitusele deponeeritud (n ühingu lipp, Toronto Eesti Maja aktsia jm) kui ka Saaremaa Muuseumi kogust. Vaadata saab ühingu tegevust kajastavat filmi. Näitusega kaasneb eesti- ja ingliskeelne pisitrükis. Näitus on **avatud 23. juulist – 14. septembrini 2008**.

Lisateave:

Küllli Rikas
Tel 45 57541
www.saaremaamuuseum.ee

Erinäitused muuseumides

Eesti Tervishoiu Muuseumis on fotonäitus "Eesti arstidest eksiilis", mis annab ülevaate arstidest, kes olid sunnitud sõjakeerises Eestist lahkuma ja jätkasid oma tööd välismaal. Erilise vaatluse alla on võetud arstid, kes saavutasid võõrsil silmapaistvaid tulemusi oma erialal ja eestluse propageerimisel. Samuti on tähelepanu pühendatud Eesti arstide tegevusele välismaal.
Näitus on avatud **kuni 27. septembrini 2008.**

Lisateave:
Eesti Tervishoiu Muuseum
Tel 641 1730
www.tervishoiumuuseum.ee

Harjumaa Muuseumis on näitus "Uusi kavatsusi Keilas", mis on pühendatud Keila linnaks nimetamise 70. aastapäevale ning rõhutab omaaegseid uusi algatusi Keilas, mis leidsid aset noore Eesti Vabariigi esimese kahekümne aasta jooksul.
Näitus on avatud kuni **28. septembrini 2008.**

Lisateave:
Harjumaa Muuseum
Linnuse 9, Keila
Tel 678 1668
www.muuseum.harju.ee

Kumu kunstimuuseumi suures saalis on avatud pagulaskunsti näitus "Eerik Haamer. Kahel pool merd". Eerik Haamer (1908-1994) on kunstnik, kelle tähtteosed - "Pime", "Põud", "Noor ema" jt - on ammu saanud krestomaatiliseks osaks eesti kunstiloost. Oma esimese, vaevalt kümme aastat väldanud loomeperioodi jooksul kujunes temast Eesti kandvamaid maalikunstnikke, kelle figuraalkompositsioonid Saaremaa ja Ruhnu randlaste elust kõnelesid üldinimlikel teemadel ja evisid harvaesinevat sügavust. Paraku oli see, mille järgi täna Haamerit kõrgelt hindame, alles ühe noore mehe loometöö algus, mille tõusujoone lõikasid läbi ühiskonna kataklüsmid, mis tingisid Rootsi põgenemise 1944. aasta sügisel. Käesolev näitus tahab pilti Haamerist avardada. Rootsis kestis Eerik Haameri aktiivne loometegevus peaaegu pool sajandit. Sellel pikal kunstnikuteel näeme erakordselt suurt mitmekesisust nii temaatikas kui loomelaadides, milles asjasse pühendamatul on teinekord raske tuttavat Haamerit ära tunda. Eerik Haameri loominguline pärand on arvukas, millest on teada üle 500 õlimaali ja peaaegu sama palju joonistusi. Näitus loodab anda tervikliku ja tasakaalustatud pildi Eerik Haameri erakordselt rikkalikust elutööst.
Näitus on avatud **kuni 12. oktoobrini 2008.**

Lisateave:
Kumu kunstimuuseum
Tel 602 6000

Tallinna Linnamuuseumi/Fotomuuseumi teisel korrusel on avatud näitus "Eesti Vabariigi fotokuningad Kuninga tänavalt". Väljapanek annab ülevaate vendadest fotograafide Johannes ja Peeter Parikase elust ja loomingust.
Näitus jääb avatuks **2009. aasta maini.**

Lisateave:
Raekoja t. 4/6, Tallinn
Tel 644 8767
foto@linnamuuseum.ee

Erinäitused raamatukogudes

Maakondade keskraamatukogudes on olnud juubeliaasta jooksul hulgaliselt erinäitusi Eesti Vabariigi 90. aastapäeva teemal, augustikuus on raamatukogukülastajal võimalik osa saada järgmistest näitustest:

Valga Keskraamatukogus on valminud näitus "Valgamaa kirjanikud paguluses", mis tutvustab seitsme Valgamaalt pärit ja paguluses elanud kirjaniku (K. Ainver, H. Asi, E. Laidsaar, J. Lattik, S. Raatma, V. Saretok, L. Tuulse) elu ja loomingut. Näitus koosneb kolmest stendist.

Lisateave:
Endla Schasmin
Valga Keskraamatukogu
Tel 525 7246
info@valgark.ee

Sillamäe Linna Keskraamatukogus on 1.augustist 1. septembrini fotonäitus „Värskete meretuulte linn: Sillamäe minevik ja olevik“ (Fotod Sillamäe muuseumi kogust).
18.-22. augustil kell 16.00 on keskraamatukogu konverentsisaalis Eesti Vabariigi 90. juubelile pühendatud filmiprogramm.
Lisaks on augustis raamatukogus väljas Sirje Madissoni koostatud raamatunäitus „Meenutades Gustav Ränka (1902-1998)“ (vaata lisaks: <http://www.zone.ee/saarekirjanikud/gustav%20rank.html>)

Lisateave:
Irina Zamarina
Sillamäe Linna Keskraamatukogu
Tel 392 4342
slib@hot.ee

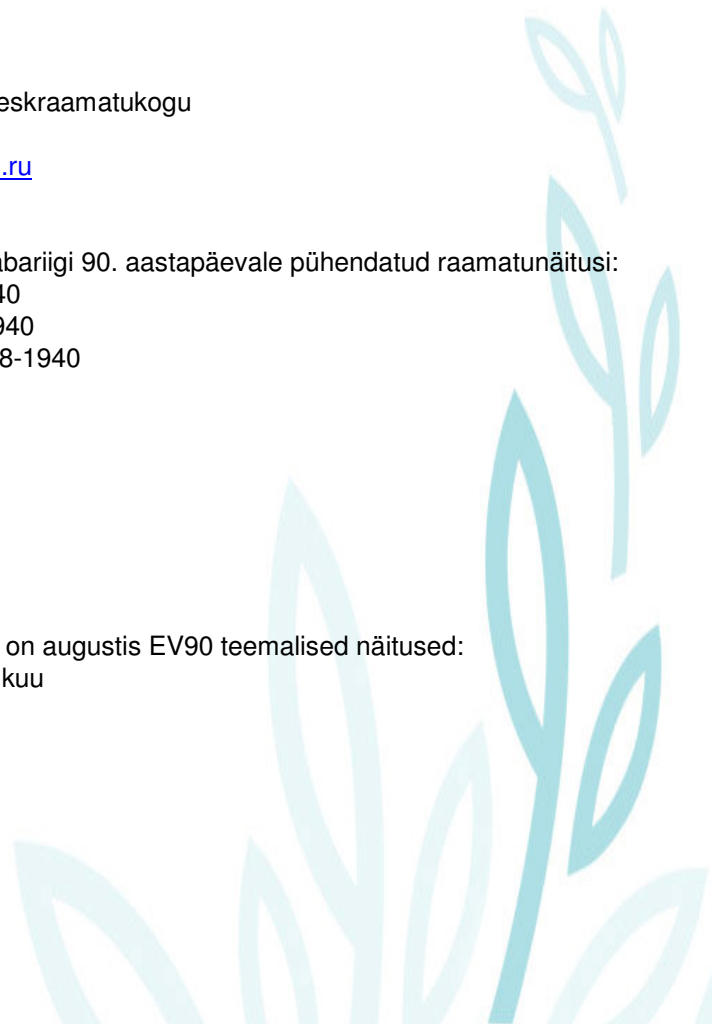
Tatiana Borisova
Sillamäe Linna Keskraamatukogu
Tel 392 4635
tatjana.bor@mail.ru

Jõgeva Maakonna Keskraamatukogus on Eesti Vabariigi 90. aastapäevale pühendatud raamatunäitusi: Vitriinides: Rariteete meie raamatukogust a.1918-1940
Kojulaenutuses: Ühiskonnategelasi Eestis a. 1918-1940
Lugemissaalis: Ühiskonnategelasi Põltsamaal a. 1918-1940
Lasteosakonnas: Lastekirjandus Eestis a.1918-1940

Lisateave:
Veski 3, 48106 Põltsamaa
raamat@oberphalen.lib.ee
www.oberphalen.lib.ee

Lääne Maakonna Keskraamatukogu lugemissaalis on augustis EV90 teemalised näitused:
EV 90 – Eksiili, vastupanu ja iseseisvuse taastamise kuu
Ühte jalga astudes me võidame niigi

Lisateave:
Posti 3, 90502 Haapsalu
Tel 472 4490
info@lib.haapsalu.ee
<http://lib.haapsalu.ee>

Kinobuss, Kinorong, Kinolodi

25. juulist 11. augustini sõidavad Eestis ringi spetsiaalselt Eesti Vabariigi 90. juubelile pühendatud filmiprogrammiga Kinobuss, Kinorong ja Kinolodi.

Põhifilmiks on valitud Theodor Lutsu 1927. aastal valminud ja 2008. aastal restaureeritud mängufilm "Noored kotkad" ja spetsiaalselt koostöös Ajalooarhiiviga kokku pandud programm ajaloolistest ringvaadetest aastatest 1926-1940.

Ringsõidu ajakava:

Aeg	Koht	Maakond	Sõiduvahend	Programm
25. juuli	Kõrgessaare	Hiiumaa	Kinobuss	Ruumiline kino
26. juuli	Leisi	Saaremaa	Kinobuss	Ruumiline kino
27. juuli	Pürksi	Läänemaa	Kinobuss	Ruumiline kino
28. juuli	Türi	Järvamaa	Kinorong	Filmikontsert: ansambel Kosmikud ja "Noored kotkad" (1927)
29. juuli	Võhma	Viljandimaa	Kinorong	Ruumiline kino
30. juuli	Tootsi	Pärnumaa	Kinorong	Ruumiline kino
31. juuli	Kiisa	Harjumaa	Kinorong	Filmikontsert: ansambel Kosmikud ja "Noored kotkad" (1927)
1. august	Lelle	Raplamaa	Kinorong	Ruumiline kino
2. august	Omedu	Jõgevamaa	Kinolodi	Lühifilmide kogumik
3. august	Võõpsu	Põlvamaa	Kinolodi	Lühifilmide kogumik
4. august	Lääniste	Tartumaa	Kinolodi	Lühifilmide kogumik
5. august	Meremäe	Võrumaa	Kinobuss	Esilinastus: mängufilm "Taarka"
6. august	Pikasilla	Valgamaa	Kinolodi	Filmikontsert: ansambel Kosmikud ja "Noored kotkad" (1927)
7. august	Tapa	Lääne-Virumaa	Kinobuss	Filmikontsert: ansambel Kosmikud ja "Noored kotkad" (1927)
11. august	Narva-Jõesuu	Ida-Virumaa	Kinolaev (MBS)	Filmikontsert: ansambel Kosmikud ja "Noored kotkad" (1927)

Programmi algus iga päev kell 18.00 (algab filmiprogramm, tegevus filmitöötas ja rändavas lodjakojas). Kell 21.30 lõpeb töö töötubades, algab programm pealaval-väliekraanil.

Vaata lisaks: www.kinobuss.ee ja www.lodi.ee

Lisateave:

Mikk Rand,
Kinobussi vaimne ja kunstiline juht
Tel 510 0048
mikk@kinobuss.ee

Mari Peelbaum,
Kinobussi koordinaator
Tel 56 675 874
marip@kinobuss.ee

Öölaulupidu “Märkamisaeg”

Sel aastal möödub 20 aastat öölaulupidudest. Just seetõttu toimub 19. augusti õhtul Tallinna Lauluväljakul lauluöö pealkirjaga “Märkamisaeg”. Selle sündmuse sisuks on meie rahvast läbi aegade toetanud, trööstinud ja innustanud muusika ning vormiks seda muusikat endas kandnud, loonud ja laulnud rahva lugu elavas muusikalisel ettekandes toetatuna sõnast ja pildist. Sündmuse kannab üle ja säilitab aegade otsani Rahvusringhääling. Muidugimõista on see piletiteta kontsert. Muidugimõista ei müüda lauluväljakul sel ööl alkoholi.

“Märkamisaeg” on üks Eesti Vabariigi 90. juubeliaasta suursündmusi. August on sel juubeliaastal Kultuuriministeeriumi kureeritav eksili, vastupanu ja iseseisvuse taastamise kuu. Lauluööga 19. ja 20. augusti vahel saame vääriliselt ja väärilt tähistada nii 20 aasta möödumist öölaulupidudest kui ka taasiseseisvumispäeva.

Me oleme rahvas, kes 20 aastat tagasi laulis end üheskoos vabaks. Seda ei saa korrata. Aga seda ei ole tark ka unustada.

Lauluöö “Märkamisaeg” toimub **Tallinna Lauluväljakul 19. augustil algusega kell 21.00.** Sündmus kestab kella 03.00ni.

“Märkamisaja” kodulehekülg: <http://oolaulupidu.postimees.ee>

Lisateave:

Margus Kasterpalu
lauluöö “Märkamisaeg” peakorraldaja
Tel 510 6171
margus@festival.ee

Ülle Jantson
lauluöö “Märkamisaeg” pressiesindaja
Tel 442 6782; 516 3133
ylle@parnuhilharmonia.ee

Kristjan Palusalu 100

Tänavu möödub sada aastat kahekordse olümpiavõitja Kristjan Palusalu (1908 - 1987) sünnist.

Kümme aastat Eesti Vabariigist vanema spordikuulsuse mälestuse jäädvustamiseks tähistatakse tema sünniaastapäeva filmi, raamatute, erinäitustega jpm.

Dokumentaalfilm

Dokumentaalfilm Kristjan Palusalust annab võimaluse näha unikaalseid kaadreid maailmakuulsa eestlase sportlase- ja eluteest. Uue põhjaliku dokumentaalfilmi stsenaariumi autor on Paavo Kivine. Film valmib Kultuuriministeeriumi, Riigikantselei, Kultuurkapitali ja Eesti Filmi Sihtasutuse toel.

Erinäitused

Kristjan Palusalu juubeliaasta üritused said alguse 10. märtsil, kui Eesti Spordimuuseumis Tartus avati Kristjan Palusalu isikunäitus. Maadluskuulsuse sünniaastapäeva puhul andis Eesti Olümpiakomitee koostöös Eesti Posti ja Spordimuuseumiga välja ka tervikasja.

Trükised

Käesoleval aastal anti välja ka kordustrukk kaks aastat tagasi Paavo Kivise sulest ilmunud menükast Palusalu elulooraamatust. Lisaks andis Eesti Olümpiakomitee välja värske raamatu Palusalust olümpiavõitjate sarjas.

Kristjan Palusalu on Eesti esimene ja seni ainus meessportlane, kes on võitnud ühtedelt olümpiamängudelt kaks kulda. Palusalu sai topeltkuldmedalid 1936. aasta Berliini olümpiamängudel, kus võitis esikohad kreeka-rooma ja vabamaadluse raskekaalus, olles sellega ka ainus raskekaalumaadleja, kes on võitnud kaks kuldmedalit samadel olümpiamängudel. Aastatel 1931-38 oli Palusalu kreeka-rooma maadluses seitsme- ja vabamaadluses viiekordne Eesti meister.

Lisateave Kristjan Palusalu 100 projektide kohta:

Tõnu Seil
Kultuuriministeeriumi asekanstler
Tel 628 2206
tonu.seil@kul.ee

